

Величко Н.П.,
здобувач вищої освіти 1м курсу
обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Чебан Ю.Ю.,**
канд. екон. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ВИКОРИСТАННЯ НЕЦІНОВИХ КРИТЕРІЇВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

У сучасних умовах розвитку системи публічних закупівель особливого значення набуває не лише забезпечення економії бюджетних коштів, а й досягнення належної якості товарів, робіт і послуг, що закуповуються. Орієнтація виключно на найнижчу ціну не завжди забезпечує ефективність закупівель, оскільки може супроводжуватися ризиками неналежного виконання договорів, постачання неякісної продукції або необхідністю додаткових витрат у майбутньому. Саме тому актуалізується питання використання нецінових критеріїв оцінки тендерних пропозицій, які дозволяють враховувати якісні, технічні, екологічні, соціальні та інші характеристики предмета закупівлі. У країнах Європейського Союзу такий підхід уже став важливим елементом стратегічного розвитку сфери закупівель, тоді як в Україні практика застосування нецінових критеріїв поки що залишається недостатньо поширеною.

Відповідно до законодавства України найбільш економічно вигідною вважається тендерна пропозиція, яка визначена найкращою за результатами оцінки згідно із встановленими критеріями [1]. Хоча система оцінювання у більшості випадків базується на ціновому показнику, сама по собі ціна не завжди відображає реальну ефективність закупівлі. Саме тому нецінові критерії надають змогу оцінювати не лише вартість предмета закупівлі, але й рівень якості, умови виконання договору, гарантійне обслуговування, строки поставки та інші характеристики пропозиції учасника.

За умови використання нецінових критеріїв у системі Prozorro оцінка здійснюється шляхом порівняння запропонованих цін та через визначення приведеної ціни із застосуванням спеціальної формули, яка враховує встановлені замовником критерії оцінювання. У результаті більш вигідною може бути визнана пропозиція з вищою ціною, якщо вона забезпечує кращі умови виконання закупівлі за іншими параметрами. Такий підхід дозволяє підвищити якість закупівель та мінімізувати ризики укладення договорів із

постачальниками, які демпінгують ціну без наявності достатніх ресурсів для належного виконання зобов'язань.

Застосування нецінових критеріїв також сприяє розвитку добросовісної конкуренції, оскільки учасники зацікавлені не лише у зниженні вартості, а й у покращенні якості товарів і послуг, впровадженні інновацій, дотриманні екологічних та соціальних стандартів. Крім того, чітке визначення критеріїв оцінювання та їх питомої ваги у тендерній документації знижує ризики суб'єктивного підходу та можливих маніпуляцій під час оцінки тендерних пропозицій.

Разом із тим, рівень використання нецінових критеріїв у практиці українських публічних закупівель залишається вкрай низьким – лише 0,0005 % від загальної кількості тендерів [2]. На відміну від України, країни Європейського Союзу активно використовують цей інструмент для реалізації стратегічних цілей у сфері сталого розвитку, інноваційності та соціальної відповідальності. Так, у Хорватії після прийняття нового законодавства про публічні закупівлі було фактично відмовлено від застосування виключно цінового критерію оцінки, що забезпечило високий рівень використання нецінових критеріїв. Значний рівень їх застосування характерний і для Франції, де стратегічні документи у сфері сталих закупівель передбачають включення екологічних та соціальних критеріїв до більшості процедур закупівель [2].

У підсумку зазначаємо, що використання нецінових критеріїв оцінки є важливим напрямом підвищення ефективності публічних закупівель, оскільки дозволяє забезпечити комплексну оцінку тендерних пропозицій, що орієнтується не лише на мінімізацію ціни, але й на досягнення якісного та довгострокового результату. Досвід країн Європейського Союзу свідчить про доцільність активнішого впровадження багатофакторної системи оцінювання в Україні, що сприятиме розвитку добросовісної конкуренції, підвищенню якості закупівель та ефективнішому використанню бюджетних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Про публічні закупівлі: закон України від 25.12.2015 № 922-VIII; станом на 19 вересня 2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.

2. Про переваги, ризики та практику застосування у ЄС нецінових критеріїв оцінки в публічних закупівлях URL: <https://livingplanet.org.ua/novuny/pro-perevagi-riziki-ta-praktiku-zastosuvannya-u-es-netsinovikh-kriterijiv-otsinki-v-publichnikh-zakupivlyakh>.